

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

อุบัติเหตุจราจรทางบกมีความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และทางสังคม การดำเนินการเพื่อลดความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบกจำเป็นต้องมีแนวทางที่ต้องดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง และมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบก ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก(สจร.) จึงให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจราจรขนส่ง(สพจ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี(มจธ.) ทำการศึกษา “โครงการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของอุบัติเหตุด้านการจราจรทางบก” เพื่อทำการศึกษาลึกลงไปถึงสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหามาซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับพื้นที่ต่างๆ

สำหรับการศึกษาในส่วนนี้ทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลขอนแก่น ในการร่วมกันศึกษาจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบกของจังหวัดขอนแก่น ที่จะช่วยให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ใช้เป็นแผนในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจากการสัมมนาครั้งที่ 1 ได้มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันว่า จะจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติการที่สามารถช่วยลดจำนวนอุบัติเหตุจราจรของจังหวัดขอนแก่นให้ได้ร้อยละ 25 ลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรของจังหวัดขอนแก่นให้ได้ร้อยละ 25 และจำนวนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรของจังหวัดขอนแก่นให้ได้ร้อยละ 20 ภายในระยะเวลา 5 ปี

1.2 ลักษณะทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น

1.2.1 สถานที่ตั้งและโครงข่ายถนน

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 10,866 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามทางหลวงหมายเลข 2(ถนนมิตรภาพ) ประมาณ 445 กิโลเมตร เป็นเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางการ

คมนาคมที่ติดต่อเชื่อมโยงจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งทางบก ทางรถไฟ และทางอากาศ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

ระบบถนนในเมืองขอนแก่นอาจจำแนกตามหน้าที่ เป็นดังนี้

(1) ถนนสายประธาน ทำหน้าที่เชื่อมต่อตัวชุมชนต่าง ๆ ในระดับภาคหรือระดับจังหวัด รับการจราจรผ่านเมือง ซึ่งมีปริมาณการจราจรและความเร็วสูง ถนนประเภทนี้ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ทางหลวงหมายเลข 12 (ถนนมะลิวัลย์) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 และถนนเลียบเมือง

(2) ถนนสายหลัก ทำหน้าที่เชื่อมต่อการจราจรระหว่างถนนสายรองในชุมชนกับถนนสายประธาน ถนนประเภทนี้อาจจะมีการจราจรผ่านเมืองผสมอยู่ด้วย เป็นถนนที่ใช้ประโยชน์ในการเชื่อมต่อส่วนต่าง ๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน ได้แก่ ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง ถนนหลังเมือง ถนนประชาสโมสร ถนนศรีจันทร์ และถนนเหล่านาคี

(3) ถนนสายรอง ทำหน้าที่รวมและกระจายการจราจรระหว่างถนนสายหลักและถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนครุฑสำราญ ถนนประชาสำราญ ถนนพิมพิสูต ถนนอำมาตย์

(4) ถนนซอยต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมต่อชุมชนต่าง ๆ กับถนนสายรองและสายหลัก โดยทั่วไปรองรับการจราจรที่มีความเร็วต่ำ

ลักษณะทางกายภาพของโครงข่ายถนนของเมืองขอนแก่น มีโครงข่ายหนาแน่นทางด้านทิศตะวันออกของทางหลวงหมายเลข 2(ถนนมิตรภาพ) โดยมีถนนสายสำคัญในแนวเหนือ-ใต้ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ส่วนในแนวตะวันออก-ตะวันตกมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12(ถนนมะลิวัลย์และประชาสโมสร) ทางหลวงหมายเลข 209(ถนนศรีจันทร์) เป็นถนนสายสำคัญที่ตัดผ่านเมือง ระบบโครงข่ายถนนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีลักษณะเป็นตาราง โดยทางเหนือของถนนศรีจันทร์เป็นศูนย์ราชการและพาณิชยกรรมเป็นตารางขนาดเล็ก ทางแยกอยู่ค่อนข้างใกล้กัน

ส่วนด้านทิศใต้ของถนนศรีจันทร์เป็นตารางขนาดใหญ่กว่าและมีกิจกรรมน้อยกว่า โดยมีทางเลี้ยวเมืองเป็นวงแหวนล้อมรอบเขตผังเมืองรวม

รูปที่ 1.1 แสดงโครงข่ายถนนสายสำคัญที่ผ่านจังหวัดขอนแก่น

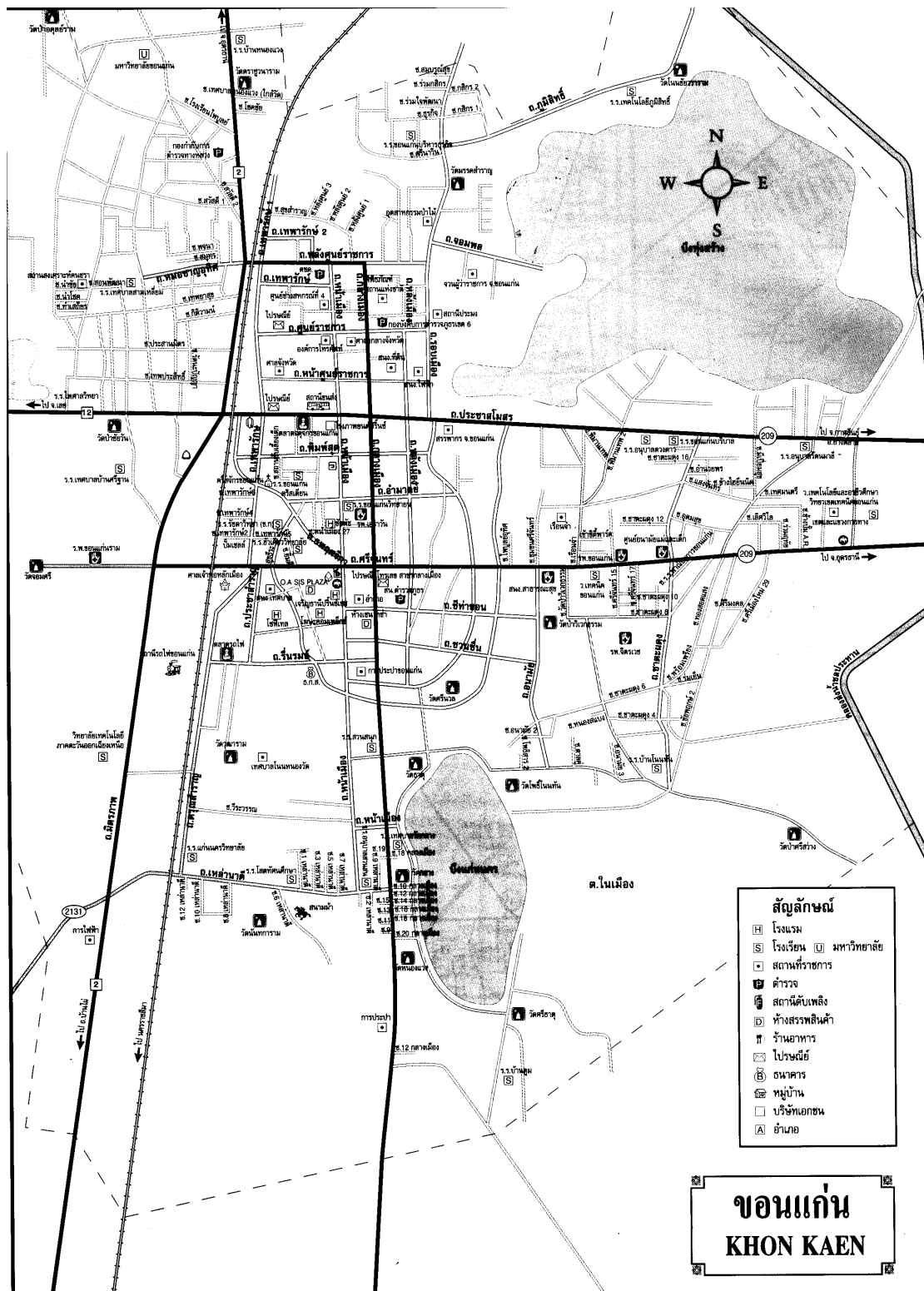
รูปที่ 1.2 แสดงโครงข่ายถนนในเขตเมืองขอนแก่น

1.2.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ในปี 2541 จังหวัดขอนแก่นมีผลิตภัณฑ์มวลรวมตามราคาตลาดประมาณ 71,462.9 ล้านบาท โดยร้อยละ 27.1 เป็นผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรม ร้อยละ 15.8 เป็นสาขาบริการ และร้อยละ 13.7 เป็นสาขาค้าส่งและค้าปลีก อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2540 และ 2541 เป็นร้อยละ 3.6 และ 2.1 ตามลำดับ โดยผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเป็น 39,904 บาท และ 40,420 บาทตามลำดับ

ประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 รวมทั้งสิ้น 1,748,218 คน อำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุด 365,759 คนหรือร้อยละ 20.9 รองลงมาได้แก่ อำเภอยุเมต อำเภอชุมแพ อำเภอโนนสูง และอำเภอบ้านไผ่ มีประชากร 125,427 คน 113,181 คน และ 103,236 คนตามลำดับ

อำเภอเมืองมีประชากรอยู่หนาแน่นที่สุด 384 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอยุเมต อำเภอชุมแพ อำเภอกระนวน และอำเภอบ้านไผ่ มีประชากรหนาแน่น 246 คน 240 คน และ 216 คนต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ

รูปที่ 1.2 โครงข่ายถนนในเขตเมืองขอนแก่น